

# FATTIGA OCH RIKA

Av Ernst Wigforss

## **Den politiska striden - fattiga mot rika**

Den politiska striden i vårt land mellan "höger" och "vänster" fram till världskrigets slut var främst en strid om den allmänna och lika rösträtten. Men högern fruktade och bekämpade denna rösträtt, därför att den betydde *rösträtt för de fattiga*. Man fruktade att de fattiga, dvs den stora massan av folket med små inkomster och ingen eller liten egendom, skulle bruka sin politiska makt till att omstörta den bestående samhällsordningen vid sina försök att förbättra sin, ekonomiska ställning på de rikas och välbärgades bekostnad.

Nu är den allmänna och lika rösträtten genomförd. Klyftan mellan "höger" och "vänster" håller på att fyllas ut. I stället gräves en ny lika djup mellan alla "borgerliga" å ena sidan och "arbetarpartier" eller "socialisterna" å den andra. Men alltjämt lyder fältropet som förut, *fattiga mot rika*. De borgerliga frukta en majoritet för arbetarpartier vid höstens val. De anse det vara sin främsta uppgift att förhindra den. Och vad man fruktar är återigen *politisk makt i de fattiga folklagen händer*. Man vet att arbetarpartier strävar efter en jämnare fördelning av egendom och inkomster, en utjämning av olikheten mellan fattiga och rika. Man vet att allt större skaror av medborgare inte längre finna det naturligt och nödvändigt, att ett litet fåtal äger mer än hälften av landets samlade förmögenhet, medan två tredjedelar av befolkningen knappast har någon egendom alls. Man fruktar att de fattiga skola anse sig ha rätt att minska på de rikas rikedom, rätt att på allvar främja en jämnare fördelning av välståndet, och man slår vakt kring vad man har.

## **De fattigas sanna bästa**

Denna fruktan för de fattigas politiska makt behöver inte öppet och inte medvetet framträda som en omsorg om egen rikedom och eget välstånd allenast. I deras ögon som kämpade mot de fattigas rösträtt, voro de fattiga och rösträttslösa detsamma som de politiskt och ekonomiskt okunniga och oerfarna. De hade inte förstånd om sitt eget bästa. Då man undanhöll dem politiskt inflytande, hindrade man dem bara från att få i sina händer ett farligt vapen, som de inte lärt sig hantera, och med vilket de därför säkerligen skulle skada inte bara andra utan också sig själva.

Från de borgerliga ljuder det på samma sätt nu. För alla ter sig inte arbetarpartiets strävan som ett omoraliskt angrepp mot den bestående rättsordningen; för alla är den inte bara ett utslag av simpel avund mot bättre lottade; men alla synas vara ense om, att den strider mot de fattigas eget bästa. De fattiga förstå inte, att stora förmögenheter i enskildes händer äro till gagn även för de egendomslösa. De förstå inte, att en begränsning av dessa förmögenheter skulle skada produktionen, skulle minska hela samhällets välstånd och därigenom skada även de fattigas egen ekonomiska ställning. *Då de borgerliga bekämpa arbetarpartiets "socialistiska" planer, anse de sig alltså kämpa för de fattigas sanna bästa.*

## **Den fattige har svårt att förstå - men också den rike**

Det är riktigt, att den fattige har svårt att förstå den fördel han har av att andra äro rika. Han har svårt att förstå de faror, som skulle hota honom genom en minskning av de rikas förmögenhet och en jämnare fördelning av egendomen. Men han är villig att lyssna till de borgerligas skäl. Han tror sig ha åtskilligt att svara. Men framför allt tror han att det också finns en hel del ting som den rike har svårt att förstå. Den rike eller välbärgade har svårt att förstå det onda, som följer av en samhällsordning, under vilken han befinner sig väl. Och även då han en gång förstått, är det svårt att minnas, lätt att glömma. Det efterföljande har bara uppgiften att uppfriska minnet. Allt är gammal, mycket gammal mänsklig erfarenhet.

## ***Den fattiges lamm och änkans skärv***

I bibeln berättas om kung David, att han tog till sig Batseba, Urias hustru. Och att profeten Natan gjorde klar för kungen hans synd genom att berätta om den rike mannen med får och fäkreatur i myckenhet, som likväl för att undfagna en vägfarande tog och tillredde den fattiges enda lamm. Det är inte själva stölden eller rofferiet, som är kärnan i berättelsen, utan det faktum att den ene var rik och den andre fattig. Att ett lamm därför betydde något helt annat och mera för den ene än för den andre. Evangelierna förkunna samma lärdom i berättelsen om änkans skärv. Hon offrade av sin fattigdom och gav därför mer än de rike, som gävo mångdubbelt men endast offrade av sitt överflöd.

Ju mer man har av någonting, desto mindre värde får var del därav. Det är denna urgamla erfarenhet, som ligger bakom den likaledes urgamla tron, att jämnt fördelat välstånd är bättre än rikedom bredvid fattigdom. Var krona har större värde för den fattige, gör honom större nytta, hjälper honom att tillfredsställa ett mera trängande behov. Var krona som flyttas över från den rike till den fattige, kommer alltså till bättre användning. Två familjer äro lika stora. Den ena bor i ett rum och kök, den andra har tio. Ingen kan tvivla på att det vore en bättre fördelning, en ökning i det sammanlagda välståndet, om den första familjen finge två eller tre rum och kök, även om det skedde på sådant sätt, att den andra finge nöja sig med åtta eller nio. Har man något att fördela och vill att det skall göra största möjliga nytta, skapa största möjliga tillfredsställelse, finns bara en förnuftig regel att följa: att dela ut efter behov, det vill i praktiken säga: att dela jämnt. *Den jämnaste fördelningen av egendom och inkomster är den bästa.*

## ***I en segelbåt finns inte plats för förstaklasspassagerare***

Men är inte hela frågan om fördelningen av välståndet rätt oviktig? Är inte huvudsaken att öka produktionen? Är det inte så, att den sammanlagda inkomsten för hela folket ändå är så liten, den samlade förmögenheten så liten, att en jämnare fördelning inte skulle nämnvärt förbättra de fattigas lott? Det enda svar man behöver ge på denna invändning är, att den ställer på huvudet alla våra vanliga begrepp om god hushållning. *Rikedom bredvid fattigdom betyder slöseri*, därför att den rike kan använda pengar på ganska överflödiga ting, innan den fattige har fått till sin nödtorft. Men ju fattigare man är, desto mera oförnuftigt är varje slöseri. Om hela samhället är fattigt, desto orimligare borde det vara att låta en del av medborgarna leva i överflöd. Det är vad en engelsk nationalekonom har uttryckt med orden: *I en segelbåt finns inte plats för förstaklasspassagerare.*

## ***Förstaklasspassagerarnas verkliga utrymme***

I alla länder finns det *en liten klass av rika och mycket välbärgade*, som ta på sin lott en avsevärd del av det ekonomiska utrymmet. Man kan räkna denna klass till ett par procent av befolkningen, men dess andel av ländernas hela förmögenhet växlar mellan minst 50 proc och upp till över 70 proc. För Sveriges del torde man få hålla sig närmast det lägre talet, för England till det högre. Däremellan finner man t ex Tyskland, Frankrike och Förenta staterna. I alla dessa länder har man å andra sidan *två tredjedelar av befolkningen* i sådant ekonomiskt läge, att man kan tala om *praktiskt taget egendomslösa*. Deras andel i hela nationalförmögenheten brukar beräknas till 5 proc eller därunder. Mellan dessa rika och fattiga som tillsammans alltså utgöra 70 proc av folket, finner man så *en ekonomisk medelklass*, omkring 30 proc av befolkningen, som äger mellan 25 proc och 35 proc av egendomen. Det betyder, att den har i sina händer ungefär så stor del av den samlade

förmögenheten, som svarar mot dess antal. Av en "jämn fördelning" skulle sålunda denna ekonomiska medelklass ingenting ha att vinna, men heller ingenting att förlora.

Men även av rikedom finns det olika grader. En liten grupp på knappt 50 000 förmögenhetsägare av nära 18 miljoner, alltså inte mycket mer än 1/4 proc, togo i England på sin lott nära 40 proc av all förmögenhet. I genomsnitt hade var och en över halvannan miljon kronor. *I Sverige torde man kunna räkna med att 7 å 8 000 personer, eller 1/3 proc av förmögenhetsägarna, äga var och en i genomsnitt över 600,000 kr och tillsammans ha för sig reserverat en tredjedel av utrymmet i samhällsbåten.*

### ***Icke allenast av bröd***

Människan lever icke allenast av bröd. Socialisten känner den sanningen lika djupt som någon annan. Men han blir otålig, då han hör den förkunnas av den mätte för den hungrige. Och alldeles särskilt när den egentliga avsikten synes vara att fördunkla det faktum, att även enligt bibelordet lever människan också av bröd.

Talet om rikedomens fåfänglighet, om de materiella förmånernas ringa betydelse, om lyckan såsom oberoende av alla yttre ting, om det låga och jordbundna i en strävan, som sätter fattigdomens avskaffande och en jämnare fördelning av välståndet främst på sitt program, hela denna förkunnelse är dömd genom sin egen brist på ärlighet. Vore den uppriktig, skulle kampen mellan rika och fattiga, mellan egendomsägare och egendomslösa kunna upphöra vilket ögonblick som helst. Ingenting vore enklare, än att den rike, som mistat sina illusioner, delade med sig av sin levnadsvishet åt den fattige på det enda praktiska och verksamma sätt som finns, genom att också dela med sig av sin rikedom.

Om det ur kampen för bättre ekonomiska villkor födes fram en överskattning av de yttre förmånernas förmåga att skapa mänsklig lycka och mänsklig kultur, så kan detta endast botas genom erfarenheten. För den hungrige har ordet bröd en förunderlig glans. För den fattige svävar kring välståndet ett lockande skimmer, som kan fresta honom att glömma, att dess värde till sist beror på det bruk, som människorna göra därav. Då socialisten med sådan envishet placerar välståndet främst, gör han det inte därför att han däri ser det högsta goda. Han tror inte ens, att det med nödvändighet frambringa "högre kultur". Men vad han håller fast vid är, att *välståndet bildar den naturliga jordmånen för ett rikare mänskligt liv.*

### ***Kamelen och nålsögat***

Men man kan tvista om vilket yttre välstånd en människa behöver för att leva ett gott liv. Man kan anse det bättre att begränsa de materiella behoven än att rikare utveckla och förfina dem. Man kan till och med predika ett liv i fattigdom och försakelse som högsta ideal. Man skall bara inte tro att man därmed slipper undan frågan om fattiga och rika. Den som tar förkunnelsen på allvar, behöver kanske inte grubbla så mycket över medel att befria folk ur fattigdomens bojar. Men så mycket säkrare ställes han inför uppgiften att skydda dem för rikedomens faror. *Det är lättare för en kamel att gå igenom ett nålsöga än för en rik att komma in i Guds rike.* Kristendomen är på denna punkt, och har alltid varit, revolutionär. Det är farligt att mana fram dess ideal vid försvaret av den bestående samhällsordningen.

## **För mycke rikedom är för mycke makt**

"Det är en fruktansvärd anklagelse mot den nuvarande ekonomiska ordningen, att den har delat upp samhället i en liten klass av ägare, som leva på sin äganderätt, och en mycket stor klass av arbetare, vilkas mödor göra dessa ägare rika. Sedan alla nödvändiga inskränkningar blivit gjorda, står det kvar som en sanning, att produktionsmedlen - jord, byggnader, maskiner, järnvägar, driftkapital - tillhöra en liten del av befolkningen, som av denna egendom har en mycket stor inkomst, medan den stora massan av befolkningen i stort sett med rätta benämnes ett egendomslösa proletariat, som lever av att sälja sin arbetskraft."

Ovan anförda rader äro inte hämtade ur någon socialistisk agitationsskrift. De ansvariga äro kända engelska liberaler, med partiets ledare, Lloyd George, i spetsen. Och det som framhäves, är en särskild sida av motsättningen mellan rika och fattiga. När egendomen i våra samhällen är mycket ojämnt fördelad, betyder det att ett fåtal rika ha rätt att bestämma över de naturtillgångar och de produktionsverktyg, som äro nödvändiga för alla medborgares livsuppehälle. Det betyder att stora skaror av medborgare utan egendom, utan egna produktionsmedel äro hänvisade till egendomsägarna för att få arbete och inkomst. Den fattige blir *beroende*, den rike har *makt*

Denna ekonomiska makt hos ett fåtal rika kändes mindre stötande, så länge massorna saknade medborgerliga rättigheter i övrigt. Med den politiska demokratin har en förändring inträtt. Ju mera den politiska jämlikheten går människorna i blodet, desto svårare blir det att upprätthålla ett fåtalsvälde på det ekonomiska området. Vi måste framåt eller tillbaka. Den politiska makten i händerna på en egendomslös arbetarklass - som inte blott *är* egendomslös utan i fortsättningen *skulle förbli* - det läget är abnormt och i längden ohållbart. Den allmänna rösträtten är oförenlig med ett samhälle, klivet i en mindre klass av egendomsägare och en större klass av egendomslösa. *Antingen komma de rika och egendomsägande att ta bort den allmänna rösträtten, eller också komma de fattiga att med rösträttens hjälp skaffa sig andel i den samlade rikedom.*

## **Är den rike företagsam och sparsam - den fattige tvärtom?**

Socialdemokraternas krav att egendomen skall jämnare fördelas och de stora förmögenheterna begränsas, mötes ofta av anklagelsen, att detta är emot naturen. Människorna äro, säger man, av naturen utrustade med olika ekonomisk duglighet. Därför blir den ene rik, den andre fattig. Om man delade allting lika i dag, skulle människorna redan i morgon ändå vara olika förmögna.

Ingen socialist förnekar, att människorna äro av naturen olika. Han vet lika bra som någon annan, att den ene är duglig, företagsam och sparsam, den andre motsatsen. Han har ingen önskan alls att beröva människorna frukterna av deras eget arbete och deras egen sparsamhet. Tvärtom. Han vill på olika vägar skaffa medborgarna större trygghet för att de med sitt arbete och sin sparsamhet skola kunna nå fram till välstånd. Då socialisten angriper den nuvarande fördelningen av egendomen, är det därför att den icke svarar mot de olika medborgarnas samhällsnyttiga arbete. Det är *icke* så, att de rike äro de dugliga, företagsamma och sparsamma, de fattiga oduglingar och slösare. Det är dårskap att söka upprätthålla den föreställningen, att egendomen är så fördelad i vårt nuvarande samhälle, att förmögenhetens storlek skulle svara emot ägarnas företagsamhet och sparsamhet. Låt oss ta ett exempel från fördelningen av jordegendom i vårt land.

Enligt folkräkningen 1920 fanns det omkring 2,250 *godsägare*, och var och en ägde i genomsnitt något över 420,000 *kronor*. Det fanns samtidigt omkring 236,000 *hemmansägare och nybyggare*, med i genomsnitt knappt 17,000 *kronors* förmögenhet. Vem dristar sig till att påstå, att detta är en naturlig återspeglning av godsägarnas och böndernas olika ekonomiska duglighet? Skulle det vara företagsamheten, som är så mångdubbelt större bland godsägarna? Eller kanske sparsamheten? Och när vi komma till *torpare* med tillgångar på 700 *kr* i genomsnitt, ha vi då träffat på verkliga

oduglingar och slösare? Eller vittna *mejerister och mejeriföreståndare* klart om sin ringa ekonomiska duglighet genom att bara äga i medeltal 900 kronors förmögenhet?

Teorin om den olika ekonomiska dugligheten som främsta orsak till skillnaden mellan rika och fattiga strider så direkt mot vår alldagliga erfarenhet, att det inte lönar sig att ta exempel från alla olika yrken och stånd. Man kan slå ner på måfå var som helst i folkräkningens siffror, och det blir samma bild. Tag *officerare och underofficerare*. *Officerare* hade i genomsnitt 50,000 kronors förmögenhet, *underofficerare* 1,400 kr. Är det företagsamheten som hos officerarna är mångdubbelt större, eller kanske sparsamheten? Visar inte det sista exemplet med oförtydlig klarhet på den orsak till skillnad i förmögenhet och *den orsak till ekonomiska klasser, som socialister ständigt erinra om, nämligen ärvda rikedomar?*

### ***En åsna lastad med guld***

Den som födes av fattiga föräldrar får i regel en kortare utbildning och får söka sitt uppehälle i sämre avlönade sysselsättningar. Med bättre ekonomiska villkor följer i regel en längre och mera dyrbar utbildning, som öppnar utsikten till bättre betalt arbete. Även på denna indirekta väg spelar föräldrarnas ekonomiska ställning en avgörande roll för den enskildes möjligheter att skapa sig förmögenhet. Klyftan mellan de ekonomiska klasserna blir ännu djupare, än den skulle varit, om alla fått samma uppfostran och den olika starten bestått enbart i olika mängder egendom. Då det gäller tävlan om att komma fram i ledningen av gamla ekonomiska företag eller att sätta i gång nya, är det mer än vanligt uppenbart, vilket försprång den rike arvingen har, alldeles oberoende av ekonomisk duglighet och naturlig begåvning. Han ärver ledningen lika säkert som kronprinsen i en ärftlig monarki. Han ärver inflytande i ett stort aktiebolag och går före alla konkurrenter. *En åsna lastad med guld stiger över murar, som obevekligt stänga vägen för den naturliga begåvningen.*

### ***Socialdemokratin vill ge alla lika start***

Den som är mera företagsam och mera sparsam får en bättre ekonomisk ställning. Satsen är lika sann som att den snabbare löparen vid en tävling kommer fortare till målet. Men i båda fallen är det sanning *endast när de tävlande haft lika start*. Om de flesta börja på startlinjen, men de övriga längre eller kortare stycken i förväg? Om somliga starta halvvägs fram och en del redan från början äro i mål, vem faller då på idén att tala om att den snabbaste kommer först och att de som bli efter få skylla på sin egen långsamhet? *Men denna olika start är just vad vi ha på det ekonomiska området*. De flesta börja med två händer, några med blygsamma tillgångar, ett litet fåtal som arvingar till stora rikedomar. Därför blir det ingen tävlan på lika villkor. Dugligheten kan inte göra sig gällande som den borde. *Socialdemokratin strävar efter att göra villkoren mera lika. Det betyder att de fattiga böra få mera, än de ha nu. Det betyder att de rika måste få mindre. Det betyder inte att de som leva i måttligt välstånd, skola förlora något av vad de ha.*

### ***Miljonerna och sparbanksboken, storgodsens och bondens jord***

De borgerliga ha det svårt vid försvaret av de stora rikedomarna vid sidan av den stora fattigdomen. Breda lager av medborgare skulle aldrig förstå, att socialdemokratin är farlig, om man bara talade om att den vill minska de rikas förmögenhet. De flesta människor finna det alls inte upprörande, om ett storgods delas upp i mindre jordbruk. De bli inte skrämde av att höra, att ett politiskt parti vill söka avskaffa miljonärerna och överhuvudtaget minska på deras egendom, som ha för mycket, för att öka deras som ha för litet. Vill man skrämma några andra än de verkligt rika, vill man skrämma den stora massan av svenska bönder och svensk medelklass överhuvud, vill man skrämma dem fram till valurnorna med den socialistiska faran, då måste man få dem att tro, att de själva och deras egendom äro hotade. Därför talar man *inte om miljonerna utan om sparbanksboken*, därför talar man *inte om industrikapital och bankkapital utan om hantverkaren och den lille handlanden*, därför

talar man *inte om de stora godsens utan om bondens jord*. Det är alla människor, med ett blygsamt välstånd och liten eller måttlig förmögenhet, som man nu i valrörelsen söker skrämman med *socialdemokraterna och deras planer på en förmögenhetsindragning genom arvsskatt*.

### **Socialdemokratin vill att alla skola äga något**

Man kan vara fiende till att en man har många hustrur, och ändå inte vara fiende till äktenskapet. Man kan anse det skadligt, att ett litet fåtal äger stora rikedomar, utan att därför vilja ta ifrån alla människor vad de äga. Socialdemokraterna tala om klyftan mellan rika och fattiga, som bör fyllas igen. De tala om att egendomen bör jämnare fördelas. *Men en jämnare fördelning av egendomen kan inte gärna betyda, att människor inte längre få ha någon egendom. Det måste i stället betyda, att alla människor skola äga något*. Annars kunde man ju lika gärna påstå, att socialdemokraterna vilja ta ifrån alla människor deras inkomster, eftersom de vilja ha människornas inkomster mera jämna, än de äro nu.

Socialdemokraterna ha vid årets riksdag motionerat om en sådan förändring av arvsskatten, att av de stora arven skulle staten ta betydligt större andel än förut. Nu går den svenska arvsskatten för barn och make inte upp till mer än högst 10 proc, även av de allra största förmögenheter. Om staten gjordes till medarvinge i mycket större utsträckning, så att ingen kunde bli rik bara genom arv och utan egna ansträngningar, skulle tydligen *ett stort steg* vara taget *i riktning mot lika start* och sålunda även *ett stort steg mot en jämnare fördelning av egendomen*.

Denna indragning till samhället av betydande delar av de stora arven skulle göra levnadsvillkoren jämnare inte bara på det viset, att de rikes barn finge börja sin bana med mera måttlig förmögenhet i sina händer. Det skulle också ge samhället medel att bättre utrusta de fattiges barn för deras livsuppgifter. Alla skulle kunna få en bättre uppfostran och den längre utbildning, som svarade mot deras naturliga anlag. Därigenom skulle det försprång förminskas, som de rikes och välbärgades barn nu ha genom sin bättre utbildning.

Staten är ju ingenting annat än medborgarna själva, och om staten genom en ökad arvsskatt komme i besittning av stora rikedomar, betyder det bara, att alla medborgare gemensamt bleve medarvingar till de stora arven. Staten bleve förvaltare av dem, och på alla områden av det ekonomiska livet skulle tillfällen erbjuda sig att låta medborgare med för liten egendom draga nytta av dessa gemensamma förmögenheter. Socialdemokratin strävar efter att skaffa människorna större självständighet. För dem som arbeta i jordbruket, vinnes målet genom tillgång till jord att bruka. Inom den stora industrin kan arbetaren inte räkna med att "bli sin egen" i samma form. Varje arbetare kan inte skaffa sig ett eget företag. Men arbetarna kunna tillsammans söka sig fram till olika former av gemensam äganderätt och gemensam förvaltning. Sådan "socialistisk" äganderätt är lika naturlig inom den stora industrin, som den "enskilda" äganderätten synes vara för smådriften inom hantverk och jordbruk. *De nya tillgångarna i statens hand skulle på olika vägar hjälpa de fattiga att vinna större trygghet och högre välstånd genom ökad andel i egendomen*.

### **Vilka arv skulle drabbas av den nya arvsskatten?**

Det är naturligt, att fördelarna av de stora arven i statens hand främst måste komma de förut arvlösa och fattiga till godo. De redan någorlunda välbärgade kunna tycka, att de ingenting ha att vinna. Men å andra sidan kunna de ingenting förlora på att de fattiga få det bättre. *Den nya arvsskatten hotar inte "den ekonomiska medelklassen"*. Vi ha redan sett i siffror, att "de rika" utgöra endast ett par procent av befolkningen, fastän de äga mer än hälften av förmögenheten. De fattiga kunna räknas till två tredjedelar. Däremellan fanns en "ekonomisk medelklass" med i genomsnitt så mycken egendom, som den skulle ha vid en "jämn fördelning". En arvsskatt, som endast syftar till att göra egendomens fördelning jämnare, kan inte gärna vara avsedd att göra intrång på denna

"genomsnittsförmögenhet" eller att indraga någon del därav till staten. *Men till den ekonomiska medelklassen med måttlig egendom hör utan tvivel största delen av vår svenska bondeklass. Den har alltså intet att frukta av socialdemokratins strävan att genom arvsskatten minska de stora rikedomarna i enskild hand och dra in förmögenhet till staten.* Det kan vara skäl att detta klart säges ut inför en valrörelse, där socialdemokratins motståndare utan tvivel skola anstränga sig att framställa hotet mot den ärftliga rikedom som ett hot mot egendom och arv av egendom överhuvud.

### **"De rikes sanna bästa"**

De som skulle drabbas, äro de rika arvingarna. Men socialdemokraterna kunna inte ens medgiva, att dessa arvingar äro att beklaga. Det är inte nyttigt för människor att växa upp i vetskap om att de komma att ärva stora förmögenheter; att de kunna leva i överflöd utan att ta del i det gemensamma arbetet för samhällets förkovran. Socialdemokraterna hoppas till och med, att även de rika skola i någon mån vara tillgängliga för denna insikt, och att arbetet på den ekonomiska utjämningen därigenom skall underlättas. Ville socialdemokraterna tillägna sig de borgerligas talesätt, skulle de förklara, att de rika tyvärr inte ha förstånd om sitt eget bästa, då de göra motstånd mot en begränsning av de stora förmögenheterna. De förstå inte vilka som äro deras verkliga vänner, utan följa i stället hänsynslösa demagoger, som mana till strid mot socialdemokratins, vars strävan ju likväl måste lända *inte bara till samhällets utan också till de rikes sanna bästa.*

Men socialdemokraterna äro inte så förmättna, att de våga göra sig till representanter för de rikes intressen på längre sikt och i högre mening gentemot deras omedelbara ekonomiska intressen. De nöja sig med övertygelsen, att en jämnare egendomsfördelning ökar det samlade välståndet, skaffar breda folklager större trygghet och de yttre förutsättningarna för ett rikare mänskligt liv. *De intressen som härigenom främjas, våga tyngre, än de intressen som skjutas åt sidan, och det är nog.*

### **Att dela välståndet - och att skapa det**

Man måste baka brödet, innan man kan dela och äta det. Striden rör sig inte därom. Men produktionen går inte före fördelningen på det viset, att först frambringas välståndet utan hänsyn till fördelningen, och sen börjar man tvista om, hur mycket den ene skall ha och hur mycket den andre. Deltagarna i arbetet ha tvärtom någorlunda klart för sig, vilken andel de våga räkna på. Och här börjar striden mellan den borgerliga och socialisten. *Den borgerliga tror, att människorna producera bäst, när ett litet antal av dem ha utsikten att för egen räkning ta en mycket stor del av det gemensamma arbetets avkastning. Socialisten tror, att minst lika mycket produceras, om utsikterna för alla deltagare i arbetet göras mera jämna.* Socialisten låter gärna den duglige få mer än den mindre duglige. Men han är övertygad om att välstånd skapas lika bra, även om de rikes barn få mindre försprång eller intet försprång alls framför andra tävlande på den ekonomiska vädjobanan. Vad som kan förloras i företagsamhet och sparsamhet genom att ett fåtal inte längre har utsikt att lämna obegränsade rikedomar i arv, det bör rikligen uppvägas därav, att de många, de nu egendomslösa, få ökat intresse för produktionens utveckling. *Genom en jämnare fördelning av egendomen, genom större ekonomisk jämlikhet kan hela folket enas i arbetet att skapa ökat välstånd i vårt samhälle.*